

Zaak C-364/19

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

7 mei 2019

Verwijzende rechter:

Tribunalul Galați (Roemenië)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

27 februari 2019

Verzoekende partijen in eerste aanleg en in hoger beroep:

XU

YV

ZW

AU

BZ

CA

DB

EC

Verwerende partijen in eerste aanleg en verzoekende partijen in hoger beroep:

S.C. Credit Europe Ipotecar IFN S.A.

Credit Europe Bank NV

Voorwerp van de procedure in het hoofdgeding

Door verzoekers XU, YV, ZW, AU, BZ, CA, DB en EC en door verweersters S.C. Credit Europe Ipotecar IFN S.A. en Credit Europe Bank NV ingesteld hoger beroep tegen het vonnis van de Judecătoria Galați (rechter in eerste aanleg Galați, Roemenië) waarbij de door verzoekers ingestelde vordering tot vaststelling dat bepaalde bedingen van de met verweerster S.C. Credit Europe Ipotecar IFN S.A. gesloten leningsovereenkomst een oneerlijk karakter hebben, gedeeltelijk is toegewezen.

Voorwerp van de prejudiciële verwijzing

Het verzoek om een prejudiciële beslissing betreft de uitlegging van artikel 1, lid 2, en artikel 4, lid 2, van richtlijn 93/13/EEG van de Raad van 5 april 1993 betreffende oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten.

Prejudiciële vragen

1) Moeten artikel 1, lid 2, en artikel 4, lid 2, van richtlijn 93/13/EEG, zoals uitgelegd in het arrest *Andriciuc e.a.* (C-186/16), aldus worden uitgelegd dat in geval van een beding betreffende het wisselkoersrisico waarin een nationale bepaling is overgenomen, de nationale rechter eerst dient na te gaan of het verbod van artikel 1, lid 2, van deze richtlijn van toepassing is, dan wel eerst dient na te gaan of de handelaar zijn informatieplicht als bedoeld in artikel 4, lid 2, van de richtlijn is nagekomen, zonder eerst het bepaalde in artikel 1, lid 2, van deze richtlijn te onderzoeken?

2) Moeten artikel 1, lid 2, en artikel 4, lid 2, van richtlijn 93/13/EEG aldus worden uitgelegd dat de handelaar, indien hij zijn verplichting de consument vóór de sluiting van de leningsovereenkomst informatie te verstrekken niet is nagekomen, zich kan beroepen op artikel 1, lid 2, van deze richtlijn opdat rechterlijke toetsing van het oneerlijke karakter van een beding betreffende het wisselkoersrisico waarin een nationale wetsbepaling is overgenomen, wordt uitgesloten?

Aangevoerde bepalingen van Unierecht en rechtspraak

Artikel 1, lid 2, en artikel 4, lid 2, van richtlijn 93/13/EEG van de Raad van 5 april 1993 betreffende oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten

De arresten van het Hof van Justitie van de Europese Unie in de zaken C-92/11, *RWE Vertrieb*, punt 25; C-34/13, *Kušionová*, punten 76 en 78; C-280/13, *Barclays Bank SA*; C-119/17, *Lupean en Lupean*; C-51/17, *OTP Bank en OTP Faktoring*, en C-186/16, *Andriciuc e.a.*, punten 27 tot en met 31

Aangevoerde bepalingen van nationaal recht

Artikel 1578 van de Codul civil (1864) (burgerlijk wetboek van 1864), in de versie die gold op de datum waarop de leningsovereenkomst is gesloten, te weten 8 november 2007, bepaalde het volgende: „De verplichting die voortvloeit uit een geldlening beperkt zich steeds tot het bedrag dat in de overeenkomst is aangegeven. Bij stijging of daling van de koers van de valuta's voordat de betalingstermijn vervalt, moet de schuldenaar het geleende bedrag terugbetalen en is hij verplicht dit terug te betalen in uitsluitend de valuta die ten tijde van de betaling in omloop is.”

Korte uiteenzetting van de feiten en de procedure in het hoofdgeding

- 1 Bij hypothecaire leningsovereenkomst van 8 november 2007 heeft Credit Europe Bank Ipotecar IFN SA Bucurest aan verzoekers XU, YV, ZW en AU, en NL een hypothecaire lening ter waarde van 124 700 Zwitserse frank (CHF) met een looptijd van 30 jaar toegekend voor de aankoop van een woning. Op 6 april 2014 is NL overleden; zijn erfgenamen waren ZW (overlevende echtgenote), BZ, CA, DB en EC (kinderen).
- 2 Volgens het aflossingsschema van de lening bedroeg de maandelijkse termijn van 3 december 2007 tot en met 2 mei 2008 0 CHF, van 2 juni 2008 tot en met 1 november 2011 tussen de 436,45 CHF en 498,80 CHF, en van 2 november 2011 tot en met 2 november 2037 tussen de 680,63 CHF en 683,50 CHF.
- 3 Op 31 maart 2009 heeft verweerster Credit Europe Ipotecar IFN SA de uit de leningsovereenkomst voortvloeiende vordering overgedragen aan verweerster Credit Europe Bank NV Amsterdam.
- 4 Zowel de oorspronkelijke overeenkomst als de aanvullende akte van 3 oktober 2011 betreffende de herschikking van de lening, bepaalde dat eventuele wisselkoersverschillen voor rekening van de leningnemers kwamen.
- 5 Op de datum waarop de leningsovereenkomst werd gesloten bedroeg de lening 124 700 CHF, wat overeenkomt met 256 221,09 Roemeense lei (RON). Op 16 maart 2015, de datum waarop de rechtszaak bij de Judecătoria Galați aanhangig werd gemaakt, bedroeg de lening 522 991,80 RON, wegens een stijging van de wisselkoers van de Zwitserse frank van 204,12 %.
- 6 Verzoekers hebben bij verzoekschrift dat op 16 maart 2015 bij de Judecătoria Galați is ingekomen en op 8 oktober 2015 is gewijzigd, Credit Europe Ipotecar IFN SA gedagvaard. Daarbij hebben zij de rechter verzocht om, onder andere, vast te stellen dat het beding waarbij verzoekers het wisselkoersrisico hebben aanvaard een oneerlijk karakter heeft en daarom absoluut nietig is, en op grond daarvan verzocht dat de wisselkoers CHF-RON wordt vastgesteld op de waarde die gold op de datum waarop de overeenkomst is gesloten, en dat de te veel betaalde bedragen worden terugbetaald.

- 7 Verzoekers betoogden dat zij niet door verweerster zijn ingelicht over het risico van opwaardering van de Zwitserse frank – welk voorval de bank gezien haar financiële ervaring had kunnen voorzien –, en dat deze nalatigheid een schending van de adviesplicht vormt, met als gevolg dat zij een contractuele verplichting zijn aangegaan terwijl zij een verdraaid en onrealistisch beeld hadden van de omvang van de rechten en plichten die zij op zich namen. Zo hebben zij aangevoerd dat de voor leningen verantwoordelijke bankmedewerker (een werknemer van verweerster) hen ervan heeft overtuigd om een leningsovereenkomst in CHF aan te gaan door te betogen dat deze overeenkomst de meest gunstige op de markt was en geen risico's met zich bracht omdat de Zwitserse frank de meest stabiele valuta op de valutamarkt was. Daarnaast hebben zij aangevoerd dat zij de voor leningen verantwoordelijke bankmedewerker hebben gevraagd om het geleende bedrag in de nationale valuta (RON) en in euro te berekenen, maar dat hij hen heeft gezegd dat zij uitsluitend voor een lening in Zwitserse frank in aanmerking kwamen. Verzoekers werken niet in de banksector en hebben niet de nodige kennis van de valutamarkt, en menen door de bankmedewerker te zijn overgehaald om dit type overeenkomst te sluiten omdat hij zei dat dit zijn sector was en dat zij vertrouwen in hem en in de bank moesten hebben.
- 8 Verzoekers hebben eveneens gevorderd vast te stellen dat de bedingen inzake de wisselkoers en de berekening van de rente oneerlijk zijn.
- 9 Verweersters Credit Europe Ipotecar IFN SA en Credit Europe Bank NV hebben aangevoerd dat de vordering tot vaststelling van het oneerlijke karakter, en dus ook die tot absolute nietigverklaring van het beding inzake het wisselkoersrisico, en de vordering dat de wisselkoers CHF-ROM wordt vastgesteld op de waarde die gold op de datum waarop de overeenkomst is gesloten, niet-ontvankelijk zijn, omdat de Roemeense wetgeving niet voorziet in de mogelijkheid dat de rechter de overeenkomst aanvult met een integrerend beding, en omdat richtlijn 93/13/EEG niet van toepassing is. In dit verband betogen zij dat er geen sprake is van de gestelde verstoring van het contractuele evenwicht, aangezien het beginsel van monetair nominalisme door de nationale wetgever is vastgesteld (artikel 1578 van het burgerlijk wetboek), en niet door de kredietinstelling. Bovendien heeft elke gemiddelde consument de mogelijkheid om informatie over het wisselkoersrisico te verkrijgen. Daarnaast hebben zij uitgelegd dat de bankmedewerker geen enkele contractuele of wettelijke verplichting heeft om informatie te verstrekken over het bestaan van het wisselkoersrisico of over de mate van koersstijging of -daling van een valuta, en dat de kredietinstelling derhalve niet kan worden geacht te kwader trouw te hebben gehandeld; zij kon immers niet met zekerheid weten hoe de koers van de CHF zou verlopen. Op de datum waarop het krediet is verleend bestond er geen wetgeving die het gestelde – volgens verzoekers schuldige – gedrag van de kredietinstellingen strafbaar stelde, en ook op de datum van vandaag is dat nog steeds niet het geval.
- 10 De Judecătoria Galați heeft het beroep bij vonnis van 30 januari 2018 gedeeltelijk toegewezen, maar onder andere de vordering het beding waarin het

wisselkoersrisico bij verzoekers wordt gelegd als oneerlijk te kwalificeren en derhalve absoluut nietig te verklaren, ongegrond verklaard.

- 11 In de eerste plaats heeft deze rechter in zijn motivering het wisselkoersrisico onderzocht, dat in de Norma Băncii Naționale a României n. 17/2003 (reglement nr. 17/2003 van de nationale bank van Roemenië) is gedefinieerd als het risico dat verlies wordt geleden of de verwachte winst niet wordt behaald als gevolg van wisselkoersschommelingen. Aangezien in de overeenkomst was bepaald dat het wisselkoersrisico bij verzoekers werd gelegd, blijkt volgens de rechter uit het beroep dat verzoekers vrij waren om op de financiële markt een lening in Roemeense lei of een andere valuta dan CHF te kiezen, maar dat zij een overeenkomst in CHF hebben gesloten omdat dat voordeliger voor hen was. Ondanks dat verzoekers hebben verklaard dat het beding betreffende het wisselkoersrisico hun is opgelegd zonder dat zij de inhoud daarvan konden beïnvloeden, heeft de Judecătoria Galați geoordeeld dat het feit dat zij een leningsovereenkomst in een buitenlandse valuta met een looptijd van 30 jaar zijn aangegaan, inhoudt dat zij het risico van koersschommelingen hebben aanvaard. Daarnaast heeft de rechter geoordeeld dat de contractbepalingen waarbij aan de leningnemer de verplichting is opgelegd de aflossingen in CHF te betalen, geen aanzienlijke verstoring van het evenwicht tussen de rechten en de plichten van de partijen met zich brengt, aangezien deze bepalingen niet uitsluitend te gunste van de kredietinstelling zijn overeengekomen, en dat niet kan worden gesteld dat de kredietinstelling te kwader trouw heeft gehandeld omdat niet blijkt dat zij verzoekers het financiële product dat voorwerp van de overeenkomst is, heeft opgelegd.
- 12 In de tweede plaats heeft de rechter in eerste aanleg over de verplichting van de ondernemer om volledige, juiste en nauwkeurige informatie te verstrekken – hetgeen ook veronderstelt dat contractuele bedingen op duidelijke en ondubbelzinnige wijze moeten worden opgesteld, en wel zodanig dat geen specialistische kennis vereist is om die bedingen te begrijpen – geoordeeld dat uit de wijze waarop de contractuele bedingen inzake het wisselkoersrisico zijn opgesteld blijkt dat verweersters bij de sluiting van de overeenkomst hebben uitgelegd dat de lening zou worden afgelost in Zwitserse frank. Uit het feit dat de kredietverlener beroepsmatig heeft gehandeld kan niet worden afgeleid dat hij vermoedelijk wist of kon voorzien hoe de wisselkoers van de CHF zou verlopen. Daarnaast verwijst de rechter naar het arrest van het Hof van 4 maart 2004, Cofinoga (C-264/02), met betrekking tot de beperkingen die door de voorwaarden voor de goede werking van de markt worden gesteld. Zo is kredietinstelling uitsluitend verplicht om haar kredietaanbod te presenteren, en niet om natuurlijke personen financieel advies te geven. Tot slot is de rechter in eerste aanleg van oordeel dat verzoekers informatie hebben ontvangen over de voorgestelde aanbieding, die zij voordelig achtten.
- 13 Op respectievelijk 7 maart 2018 en 15 maart 2018, hebben zowel verzoekers als verweersters hoger beroep ingesteld tegen het vonnis van de rechter in eerste aanleg.

- 14 Verzoekers vorderen dat het vonnis in eerste aanleg aldus wordt gewijzigd dat de bedingen inzake het wisselkoersrisico als oneerlijk worden aangemerkt, dat de wisselkoers wordt vastgesteld op de waarde die op het tijdstip van sluiting van de overeenkomst gold, en dat het verschil tussen de wisselkoers op het tijdstip waarop de overeenkomst werd gesloten en de wisselkoers op het tijdstip waarop elke termijn is afgelost, wordt terugbetaald.
- 15 Verweersters voeren dezelfde argumenten aan als in hun verweer in eerste aanleg, en bevestigen dat het wisselkoersrisico impliciet ten laste van de consument komt, te meer daar de handelaar dit risico niet kon voorzien omdat dat wordt bepaald door externe factoren waarop hij geen invloed kan uitoefenen. Daarnaast is de informatie op correcte wijze verstrekt en is er geen sprake van een aanzienlijke verstoring van het contractuele evenwicht. Zij hebben opnieuw verwezen naar het beginsel van monetair nominalisme, en naar het feit dat bij de vaststelling of er sprake is van oneerlijke bedingen, dit beding van rechterlijke toetsing wordt uitgesloten.

Korte uiteenzetting van de motivering van de verwijzingsbeslissing

- 16 De prejudiciële procedure is ambtshalve ingeleid door de Tribunal Galați (rechter in tweede aanleg, Galați, Roemenië).
- 17 Deze rechter verwijst naar punt 25 van het arrest van het Hof RWE Vertrieb (C-92/11), de punten 76 en 78 van het arrest Kušionová (C-34/13), en de punten 27 tot en met 31 van het arrest Andriuc e.a. (C-186/16), waarin is vermeld dat bedingen waarin dwingende wettelijke of bestuursrechtelijke bepalingen zijn overgenomen, krachtens artikel 1, lid 2, van richtlijn 93/13 van de werkingssfeer van deze richtlijn is uitgesloten.
- 18 Met de eerste prejudiciële vraag verzoekt Tribunalul Galați vast te stellen of de rechter in eerste aanleg eerst moet beoordelen of de handelaar zijn verplichting de consument vooraf informatie te verstrekken is nagekomen, of juist eerst moet nagaan of de leningsovereenkomst een beding bevat waarvan het oneerlijke karakter niet kan worden beoordeeld.
- 19 In dit verband merkt de verwijzende rechter op dat naar aanleiding van het arrest van het Hof van Justitie in zaak C-186/16, Andriuc e.a., in het grootste deel van de nationale rechtspraak is geoordeeld dat wanneer wordt aangevoerd dat bepaalde contractuele bedingen inzake het wisselkoersrisico een oneerlijk karakter hebben, de rechter eerst moet bepalen of in de betwiste contractbepalingen louter een bepaling van nationaal recht is overgenomen (het in het Roemeens burgerlijk wetboek vastgestelde beginsel van monetair nominalisme), en of het contractuele beding van de toetsing van het oneerlijke karakter kan worden uitgesloten op grond van artikel 1, lid 2, van richtlijn 93/13/EEG. De rechterlijke autoriteiten hebben derhalve geen voorrang gegeven aan de beoordeling van het gedrag van de handelaar voorafgaand aan de sluiting van de overeenkomst door na te gaan of hij zijn verplichting om de consument vooraf informatie te verstrekken is nagekomen,

welke handeling aan de sluiting van de leningsovereenkomst voorafgaat, maar hebben eerst beoordeeld of de genoemde uitsluitingsgrond van toepassing is.

- 20 Met de tweede prejudiciële vraag verzoekt Tribunalul Galați het Hof om uitlegging voor het geval de rechter eerst beoordeelt of de handelaar zijn verplichting om vooraf informatie te verstrekken is nagekomen en daarbij vaststelt dat hij daarbij niet heeft voldaan aan de wettelijke vereisten en de consument niet op duidelijke en begrijpelijke wijze van de inhoud van de contractuele bedingen op de hoogte heeft gesteld opdat laatstgenoemde, alvorens de overeenkomst te sluiten, over voldoende informatie beschikt om een goed geïnformeerde en prudente beslissing te nemen. In dat geval rijst de vraag of de handelaar die bij de sluiting van de overeenkomst niet te goeder trouw heeft gehandeld, beroep kan doen op artikel 1, lid 2, van richtlijn 93/13/EEG, zodat rechterlijke toetsing van het oneerlijke karakter van het contractuele beding inzake het wisselkoersrisico waarin een nationale bepaling is overgenomen, wordt uitgesloten.

WERKDOCUMENT